

Com veieu, doctor Joan Solà, el mossèn Alcover que organitza el Congrés?

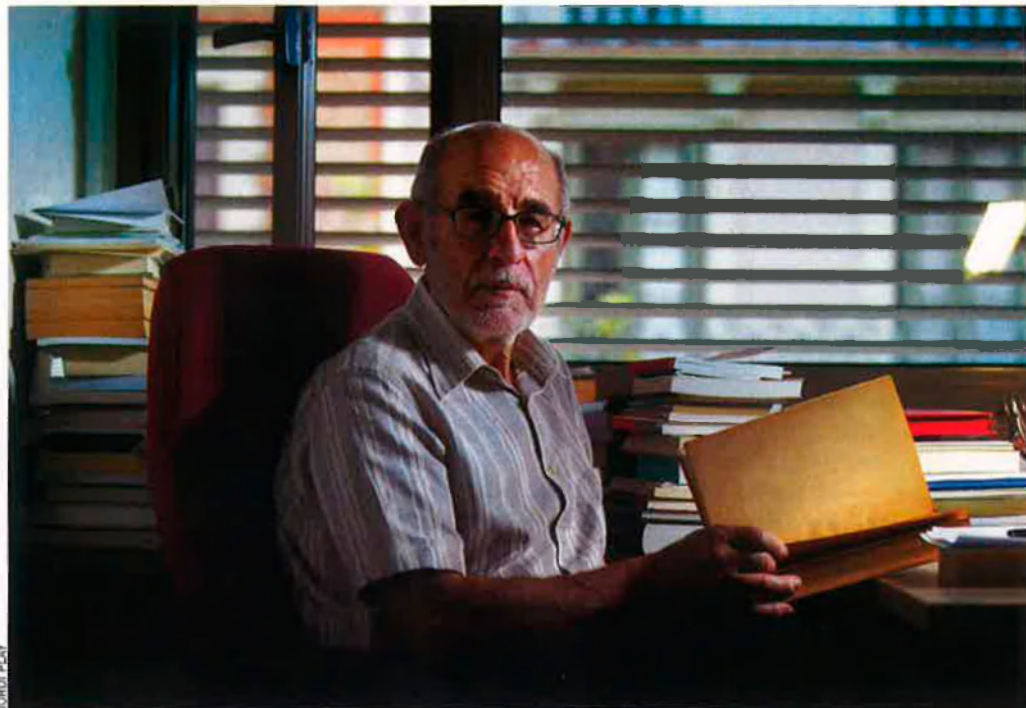
—Mossèn Alcover, que va ser l'inventor del fenomen, volia un congrés de sintaxi. I ja sigui perquè la sintaxi no donava per un congrés, perquè no s'havia estudiat prou, o bé perquè era una matèria massa complexa, va veure, segurament aconsellat, que seria millor ampliar-lo a altres camps i va plantejar-ne tres, la secció filològica-històrica, que a més no era només de sintaxi; la literària, i la social i jurídica. Això sol ja indica que va ser intel·ligent. L'any 1900 havia donat a conèixer la *Lletra de convit*, que publica el 1901, amb la idea de fer un gran diccionari. La *Lletra de convit* és un document extraordinari. A l'apèndix, descriu tota la llengua per camps semàntics i això arriba a tots els recollidors. Sense aquest ordenament, s'exposava a la dispersió i la pobresa. Davant una persona que té aquesta organització tan minuciosa, cal treure's el barret.

—Quins avantatges aconseguia mossèn Alcover amb la constitució del Congrés en tres àmbits?

—En primer lloc, que tingués més espectacularitat, que pogués participar-hi més gent. I en segon lloc, que la gent s'adherís entusiàsticament al moviment de recuperació de la llengua. Es va aconseguir interessar-hi la gent, emotivament. En el seu discurs de clausura Alcover diu que no tenia importància si no s'havia arribat a conclusions definitives. El que es volia, diu, és iniciar l'estudi seriós de la llengua. És a dir, que la gent veiés que allò s'havia d'estudiar. Al final del discurs diu que l'obra del congrés no és acabada, sinó que "comença ara de bon de veres". Donava per fet que era el tret de sortida, no el d'arribada. He quedat admirat com aquest home, que era tan poc refinat i tan emotiu, segons s'ha dit generalment, tanqués el Congrés amb un discurs tan breu. I és que estava satisfet i veia el que el Congrés havia de representar un canvi.

—El Congrés va servir per descobrir les qualitats de Pompeu Fabra, que llavors vivia a Bilbao, com s'ha dit?

—Molta gent aquí ha respost amb contundència afirmativa. Però jo diria que això ens ho hem fet més nosaltres a posteriori, quan partim de la fi-

“Davant mossèn Alcover, cal treure's el barret”

Joan Solà, catedràtic de Llengua i i Literatura Catalanes de la Universitat de Barcelona, analitza per a EL TEMPS el Primer Congrés de la Llengua Catalana del 1906.

gura gegantina de Fabra i reculem en el seu passat, que no pas a partir de la realitat diària de l'època. Jo diria per començar que aquell 1906 Fabra ja era prou conegut entre els interessats en la llengua. I que l'impacte que una persona podia tenir en un congrés com aquell havia de ser molt limitat si tenim en compte que, entre actes oficials i viatges, només es va treballar dos dies i mig, per escoltar, en la secció filològica, trenta-vuit parlaments, entre ponències i comunicacions. A més, Fabra no va ser triat per fer-hi cap ponència, sinó que va presentar una comunicació pel seu compte sobre detalls d'ortografia com la “hac”, la “ll” palatal, els accents i la “ç” trencada, i no podia ni tan

sols fer l'exposició completa, perquè el temps era molt limitat. Sí que hi va intervenir decididament amb tres esmenes, però els vots només li van ser favorables en un cas. En una, la referent a la concordança del participi, s'oposà amb contundència a mossèn Alcover. El filòleg mallorquí defensava que s'havia perdut aquesta concordança per influència castellana i Fabra l'atribueix a l'evolució de la llengua. A les votacions, els assistents es van dividir, no es van adherir clarament a cap dels dos contrincants.

—Va ser prou alt el nivell científic de les intervencions?

—L'esperable en aquell moment. Els acadèmics de fora van mostrar que feia

temps que es dedicaven a les tècniques lingüístiques, i els de casa van exhibir més bona voluntat que una metodologia ben païda. Llegides avui, la majoria de les presentades pels catalans no s'aguanten gaire. Ara, la de Fabra, s'aguantava igual que abans. Ell coneixia la lingüística del moment, a diferència dels altres. Estava molt ben preparat. En canvi, mossèn Alcover, que també tenia bona preparació, en la seva ponència es dedica més a amuntegar exemples que a tractar-los tècnicament. Va fer una aportació més aviat intuïtiva, emocional.

—Al vostre entendre, quines van ser les virtuts principals del Congrés?

—En primer lloc, que hi ha una organització molt bona. Hi ha comitès per a cada aspecte, incloses les excursions i els sopars. Aquesta bona organització té un efecte positiu sobre les sessions. Com dirà mossèn Alcover, els debats es van fer en un clima de gran correcció i serenitat. En segon lloc, que hi ha uns objectius molt equilibrats entre llengua, literatura i societat. En tercer lloc, que mossèn Alcover en el seu discurs de clausura, lliga més d'un cop la recuperació de la llengua a la nació catalana i acaba dient: "Obrers de la Pàtria, fills de la llengua catalana, endavant." Això que el 1906 un mallorquí parlés de nació i de Pàtria, en majúscula, havia d'emocionar. En quart lloc, que queda tan clara la importància de l'estudi de la llengua com l'adhesió popular, massiva, al moviment de recuperació de la llengua. Els dos aspectes hi queden ben equilibrats, també.

I fins i tot encara destacaria un darrer detall ben curiós, l'assistència de dones al Congrés, cosa que no devia ser gaire normal a l'època. En el seu discurs, mossèn Alcover en fa esment. Destaca, cito, "la presència de senyores i senyoretetes, lo qual demostra que la dona catalana és entrada resoltament dins el nostre moviment nacional".

"En el Congrés queda tan clara la importància de l'estudi de la llengua com l'adhesió popular, massiva, al moviment de recuperació de la llengua"

"Que mossèn Alcover, un mallorquí, lligués la recuperació de la llengua a la nació catalana i parlés de Pàtria, en majúscula, el 1906, havia d'emocionar"

LA CAMPANYA DEL P. ALCOVER

—¡Tot per la llengua catalana!

Mossèn Alcover, en una caricatura de *L'Esquella de la Torratxa*, del setembre del 1906.

—El problema de la castellanització del català va ser obsessiu entre els participants?

—En aquells anys ja es veia clar que la llengua catalana havia de combatre la castellanització. Això formava part de l'ambient. Però diria que no va ser una qüestió obsessiva, en el Congrés. La magnitud del problema es va veure més tard, quan Fabra publica les *Converses filològiques* a la premsa.

—El fet que aquell 1906 es faci aquest Congrés indica que en aquella època es comencen a fer congressos de llengua?

—Sí. El fenomen dels primers congressos de la llengua, a principi del segle XX, va ser prou important a Europa. Tots tenen unes característiques aproximadament similars. S'organitzen en societats sotmeses a estats que adquireixen aquesta consciència nacional i es decideixen a reivindicar la llengua en els dos sentits, el de l'ús social i el de la confecció de la gramàtica i el diccionari destinats a netejar la llengua de la influència de la llengua de l'estat dominant.

—Es va fer cap mena de normalització del text, al llarg del volum de les actes del Congrés?

—No del tot. No s'hi veu una regularització total. La "y" hi és dominant, i també apareix la forma "ab", però Fabra ja escriu "i" llatina i "amb".

—Les actes del Congrés surten molt aviat. Deu ser un altre fet que revela l'excel·lent organització del Congrés.

—En efecte. El volum es publica el dia de Sant Jaume del 1908, un any i mig després, que és un temps rècord per l'època. N'haurien d'aprendre molts dels que n'organitzen ara. I no es va editar pas a corre-cuita, perquè està molt ben editat. Per tant, devien donar unes instruccions molt serioses a tots els congressistes referents als terminis de lliurament dels textos.

Lluís Bonada